

Yükselen Güç Çin'in Kamu Diplomasisi

Emine Akçadağ

Kamu Diplomasisi Enstitüsü Araştırmacısı

Joseph Nye'in, 1990'da yayınlanan *Bound to Lead* kitabı ile literatüre kazandırıp, 2004'te yayınlanan *Soft Power* kitabı ile daha da kapsamlaştırdığı yumuşak güç, "bir ülkenin dünya siyasetinde isteği sonuçlara, onun değerlerine hayran olan, onu örnek alan, refah seviyesine ve fırsatlarına özenen ülkelerin kendisini izlemesiyle ulaşmasıdır."¹ Sadece askeri güç tehdidini ya da ekonomik yaptırımları kullanarak diğerlerini değişime zorlamak değil, dünya siyasetinde gündemi oluşturmak ve onları kendine çekmek de önemlidir. Yumuşak güç, yani diğerlerinin senin istediğin sonuçları istemelerini sağlamak, insanları zorlamak yerine kendi yanına çekmektir"². Yumuşak gücün en önemli dayanağı ise basitçe, bir hükümetin başka bir ulusun halkını ve aydınlarını, bu ulusun politikalarını kendi avantajına döndürmek amacıyla etkilemeye çalışması olarak tanımlanabilecek kamu diplomasisidir³.

Uluslar arası araştırmalar, gösterdiği ekonomik büyüme sebebiyle son dönemde uluslar arası arenada adından en çok söz edilen ülkelerden biri haline gelen Çin'in, ülkeden ülkeye değişen farklı algılamalara sahip olduğunu göstermektedir⁴. Dolayısıyla Çin, hakkındaki ön yargıları yıkabilmek ve güven kazanmak için uluslar arası arenada görünür olmaya, dış dünyaya güvenilir, işbirliğine yatkın, barışçıl ve gelişmiş bir ülke imajı vermeye çalışmaktadır. Kuzey Kore nükleer silah programını sona erdirmeyi amaçlayan Altılı Görüşmeler'e (Güney Kore, Kuzey Kore, ABD, Japonya, Çin ve Rusya) dahil olması, Japonya ile ilişkilerin geliştirilmesi amaçlı faaliyetleri, İran'ın nükleer politikasına barışçıl çözüm yaklaşımı bu çalışmalara örnek gösterilebilir. Ayrıca Çin, Şanghay İşbirliği Örgütü, ASEAN+1(Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği ve Çin) , ASEAN+3 (Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği ve Çin, Japonya, Güney Kore), Çin-Afrika Zirvesi, Çin-Latin Amerika Zirvesi gibi oluşumlarda da temel aktör konumundadır.

¹ Joseph NYE, *Yumuşak Güç*, Ankara, Elips Kitap, 2005, s. 14

² *Ibid.*, s. 15

³ Evan POTTER, « Canada and the New Public Diplomacy », *Netherlands Institute of International Relations*, 2002, s.3

⁴ Bkz. www.worldpublicopinion.org/pipa/pdf/mr07/BBC_ViewsCountries_Mar07_pr.pdf (erişim 20 Mayıs 2010)

Ekonomik yükselişini sürdürürken bir yandan da olumlu bir imaj sağlama amacıyla olan Çin için kamu diplomasisi dış politikanın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Joshua Kurlantzick, Çin'in yumuşak gücünün görünür olmaya başladığı tarih olarak 1997'de Pekin'in finansal krize rağmen Asya'nın kalkınmasına katkı için parasını devalüe etmeyi reddetmesini almaktadır.⁵ Bu karar özellikle ASEAN ülkeleri (Brunei, Kamboçya, Endonezya, Laos, Malezya, Birmanya, Filipinler, Singapur, Tayland ve Vietnam) nezdinde oldukça olumlu karşılanmıştır. 1997'den itibaren Pekin'in yumuşak güç stratejisi, kazan-kazan politikası olmuştur. Bölge ülkeleriyle Güneydoğu Asya Dostluk ve İşbirliği Antlaşması imzalanmış, Güney Çin Denizi'ndeki trafik hakkında ortak kanunlaştırma çalışmaları yapılmıştır.

ABD'nin özellikle Başkan Bush dönemindeki politikaları, teröre karşı girişilen savaş ve Asya finansal krizine olan yaklaşım bu ülkenin yumuşak gücünün önemli oranda azalmasına neden olmuş ve ekonomik gelişimi ile adından söz ettiren Çin bu boşluğu değerlendirmeye girişmiştir. ABD ile ilişkileri sorunlu hale gelmiş ülkelere yönelik bir dış politika izlemiş, bu ülkelerle ikili ilişkileri geliştirmeye önem vermiştir. Örneğin Filipinler, Kamboçya, Venezuela, Sudan ve Özbekistan ile ilişkiler önemli ölçüde geliştirilmiştir.

Çin Kamu Diplomasisini Şekillendiren Faktörler

Çin'in öncelikli hedefleri, ekonomik gelişimini sürdürebileceği güvenlik ortamının korunmasını sağlamak, Güneydoğu Asya'da deniz üsleri elde ederek Asya deniz yollarında söz sahibi olmak ve Güney Çin Denizi'nin kontrolünü ele geçirmek, bölgenin önemli güçleri Tayvan ve Japonya'nın bölgedeki etkisini azaltmak ve Tayvan'ı izole hale getirmektir. Öte yandan Çin, Güneydoğu Asya bölgesindeki Amerikan etkisini azaltmak istemektedir. Joshua Kurlantzick, Çin'in bölgede yeni bir Monroe Doktrini tatbik ederek bölge ülkelerinin çıkarlarını Çin'inkilere bağlamayı ve bölgesel sorunlarını çözümünde artık ABD'nin rol almasını engellemeyi istediğini öne sürmektedir.⁶ Ayrıca Çin'in ekonomik gücüne dayanan Çin-ASEAN Serbest Ticaret Antlaşması, bölge ülkelerine ekonomik bir blok oluşturulabileceğine ilişkin bir düşünce aşlamıştır.

⁵ Joshua KURLANTZIC, "China's Charm: Implications of Chinese soft power", *Carnegie Endowment*, No. 47, June 2006, p.2

⁶ *Ibid.*, p. 4

Bununla birlikte Çin'in ekonomik yükselişi özellikle Batılı siyasi çevreler ve iş dünyası tarafından kaygısıyla karşılanmıştır. Bu kaygının nedeni de bazı endüstri kollarını ve iş alanlarını Çin'e kaptırma korkusu ve Çin'in para politikasının ticari ilişkilerde Pekin'e karşı taraflar açısından adil olmayan bir avantaj sağlamasıdır.

Ayrıca Çin'in küresel ısınmaya ve iklim değişikliğine etkisinin büyüklüğü global bir tehdit olarak algılanmaktadır. Zira enerji ihtiyacının % 70'ini kömürden sağlayan Çin, atmosfere en yüksek oranda karbon gazı bırakan ülke konumundadır ve önlem alınmadığı takdirde 2025 yılında Çin'in sera gazı emisyonununun 3 milyar tona ulaşacağı öngörülmektedir⁷.

Bir diğer kaygı unsuru da Pekin'in ekonomik gücüne dayanarak askeri güç olmaya çalışmasıdır. Savunma Bakanlığı bütçesindeki artış, askeri harcamaların belirsizliği ve yürütülen Tayvan politikası⁸ şüphelere yol açmaktadır.

Siyasi alanda da Çin, özellikle Tibet ve Sincan Uygur Bölgesi'ndeki insan hakları ihlalleri, baskı politikası ve otoriter rejime sahip ülkelerle kurduğu sıkı ilişkiler nedeniyle uluslar arası toplumun tepkisini çekmektedir. Tüm bu sebeplerden ötürü Çin, kamu diplomasisini kullanarak uluslar arası toplumu barışçıl bir yükseliş politikası izleyeceğine, komşuları için bir tehdit unsuru olmayacağına inandırmaya ve kendini daha iyi ifade etmeye çalışmaktadır.

Çin'in ekonomik yükselişi özellikle Batı'da kaygılara yol açarken farklı ülkelerden de takdir kazanıp model haline gelmiştir. Daha da önemlisi Çin, uluslar arası düzene uygun biçimde kalkınma yolları arayan devletlere bağımsızlıklarını koruyarak kendi siyasi seçimleri çerçevesinde kalkınabileceklerini gösteren bir örnek teşkil etmektedir. Gazeteci Robert Kaplan, bu durumu "bazen otokrasi özgürlük üretir" şeklinde özetlemektedir⁹. Greg Sheridan, *The Australian*'daki yazısında "Çin siyasi özgürlüğe sahip olmadan ekonomik özgürlüğe sahip olunacağını gösterdi"¹⁰ saptamasında bulunmuştur.

Çin tarzı kalkınma modeli pek çok ülke için örnek teşkil etmektedir. Başkan Putin, demokrasiyi kısıtlarken ekonomiye önem vermektedir, aynı şekilde Kazakistan, Özbekistan

⁷ Ahmet Cangüzel TANER, "Sera gazı emisyonları", Türkiye Atom Enerjisi Kurumu, 2006, s.2

⁸ Çin'in Tayvan sorunuyla ilgili politikası "barışçıl bir şekilde yeniden bir araya gelmek" ve "bir ülke, iki sistem"dir. Yani tek bir Çin'in varlığıdır.

⁹ Robert KAPLAN, "Sometimes, Autocracy Breeds Freedom", *New York Times*, 28 June 1998

¹⁰ Greg SHERIDON, "Chinese Model Passes the Test", *The Australian*, 25 August 2005

ve Türkmenistan gibi eski Sovyet Cumhuriyetleri de IMF'den çok Çin'in ekonomik düşünce tarzını örnek almaktadır¹¹. Hindistan Başbakanı Monmohan Singh, Hindistan'ın Çin'in ekonomik kalkınma ve global ticaret modelini incelemesi gerektiğini dile getirmiştir¹². Brezilya Başkanı Lula da Silva, Pekin'e Çin deneyimini öğrenme amaçlı bir eğitim ekibi gönderdiğini açıklamıştır¹³. Orta Doğu'da da Çin modeli özellikle İran'ın muhafazakar liderleri tarafından benimsenmiştir¹⁴.

Çin Kamu Diplomasisinin Aktörleri

Pek çok ülkede kamu diplomasisinin en önemli aktörü Dış İşleri Bakanlığı iken Çin'de bu aktör, Çin Komünist Partisi Propaganda Ofisi ve Tiananmen olayından sonraki izolasyon döneminden çıkıp daha açık bir toplumsal politika benimseyen Çin'in imajını düzeltmek amacıyla kurulmuş Devlet Konseyi Enformasyon Ofisi'dir.

Çinli liderler de kamu diplomasisi çalışmalarında ön plana çıkmaktadır. Başkan Jintao ve Başbakan Jiabao yoğun diplomatik temasları ve ziyaret programlarıyla Çin'in uluslar arası arenadaki görünürlüğüne katkıda bulunmaktadır.

Üçüncü aktör ise kuşkusuz Dış İşleri Bakanlığı'dır. Kamu diplomasisi stratejilerinin geliştirilmesinde lider konumundaki kurum olmamakla birlikte bu stratejilerin yürütülmesinde görev almaktadır. Ayrıca Dış İşleri Bakanlığı, kamu diplomasisi alanında uzman diplomatların yetiştirilmesine önem vermekte, diplomatlarını yabancı ülkelerin kültürü ve dili hakkında eğitime tabi tutmaktadır¹⁵. Bakanlık, büyükelçiliklere yabancı basına yapacakları açıklamalarda da daha fazla özgürlük tanımaya başlamıştır. Örneğin Çin'in Hollanda Büyükelçisi Xue Hanquin, Hollanda basınına pek çok röportaj vermiş ve önde gelen gazeteler için haftalık yazılar yazmıştır¹⁶.

Öte yandan pek çok devlet dışı aktör Çin'in kamu diplomasisi sürecine katkıda bulunmaktadır. Bu sürece katılan Sivil Toplum Kuruluşları'nın artışı Çin'de ifade

¹¹ Howard FRENCH, "China Moves Toward Another West, Control Asia", *New York Times*, 28 March 2004

¹² "Monmohan Singh Sees China as a Model for Economic Growth", *India Daily*, 23 January 2005

¹³ Joshua Cooper RAMO, "The Beijing Consensus", *Foreign Policy Center*, London, 2004

¹⁴ "Iran's Islamic Conservatives Ponder Chinese Model", *Reuters*, 25 February 2004

¹⁵ Ingrid d'HOOGHE, "The rise of China's public diplomacy", *Netherlands Institute of International Relations*, July 2007, p. 23

¹⁶ *Ibid.*, p.24

özgürlüğüne verilen önemin kanıtı olarak da lanse edilmektedir. Ancak devlet dışı aktörler Batılı ülkelerdeki kadar “devlet dışı” ve bağımsız değildirler¹⁷. Bu aktörler politika yapma sürecine katılmakla birlikte hükümetin kontrolünde faaliyet göstermektedirler¹⁸. *Chinese People’s Association for Friendship with Foreign Countries* ve *Institute of Foreign Affairs* kamu diplomasisinin önde gelen Sivil Toplum Kuruluşları’ndandır. Bu kuruluşlara dünyanın farklı ülkelerinde yaşayan yaklaşık 40 milyon Çinli’nin buldukları ülkelerde oluşturduğu örgütlenmeleri de eklemek gerekmektedir, zira Çin diasporası, Pekin’in dış politika oluşumunda sürekli göz önünde tuttuğu bir etkiye sahiptir¹⁹.

Çin Kamu Diplomasisinin Araçları

Joseph Nye’a göre uluslar arası arenada kendi fikirlerini yaymak için uygulanacak en iyi diplomatik strateji, basit ve kapsayıcı temalar seçmek ve geliştirmektir²⁰. Çin dış politikasına bakıldığında bu stratejinin örneklerini görmek mümkündür. Çin, ekonomik gelişimini sürdürülebilmek için gereken hammadde ve enerjiye güvenle ulaşabilmek için barışçıl ve istikrarlı bir uluslar arası ortama ihtiyaç duymakta, dolayısıyla çatışmaların önlenmesi ve çok kutupluluğun sağlanması için çaba sarf etmektedir. Bu nedenle de “Barış içinde bir arada yaşama” ilkesine dayanan barışçıl bir dış politika takip etmektedir. Barış içinde bir arada yaşamak ilkesi beş temaya vurgu yapmaktadır: diğer ülkelerin egemenlik ve toprak bütünlüklerine saygı, mütekabiliyete dayalı olarak saldırmazlık, başka devletlerin iç işlerine karışmama, eşitlik ve karşılıklı fayda²¹. Bu ilkelerin benimsenmesindeki bir diğer etken az gelişmiş ülkelerin 19. ve 20. yüzyıllarda maruz kaldığı sömürgecilik politikasıdır. Zira bu ülkeler, ilişkilerde iç işlerine karışmama, eşitlik ve karşılıklı fayda esaslarına büyük önem vermektedir.

Ayrıca “Barış içinde bir arada yaşama” ilkesi uyarınca Çin, 1960’larda Burma, Nepal, Moğolistan ve Afganistan ile olan sınır tartışmalarını çözümlenmiş, son yıllarda Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan ile arasında söz konusu olan sınır tartışmalarını ortadan kaldırmış, Vietnam ile Beibu (Tokin) Körfezinin sınırının belirlenmesi konusunda 2000 yılında bir

¹⁷ *Ibid.*

¹⁸ *Ibid.*, p.25

¹⁹ *Ibid.*, p.26

²⁰ Joseph NYE, op.cit., s.108

²¹ Qimao CHEN, “Çin’in Güvenlik Anlayışı ve Politikası”, *Geleceğin Süper Gücü Çin*, Editör: Atilla Sandıklı-İlhan Güllü, TASAM Yayınları, İstanbul, 2005, s. 57

anlaşma imzalamıştır²². Çin, Hindistan ile arasındaki anlaşmazlığın çözümlenmesi için de bir anlaşma paketi teklif etmiştir. Baskıcı rejimleri nedeniyle Batı tarafından izole hale getirilmiş Afrika, Asya ve Latin Amerika'daki ülkelerle kalkınma yardımları ve iş bağlantıları ile ilişkiler geliştirmiştir.

Çin diline ve kültürüne artan ilgiden yararlanan *Hanban* (Yabancı dil olarak Çince eğitiminden sorumlu Çin Ulusal Ofisi) pek çok ülkede Konfüçyüs Enstitüsü ve Konfüçyüs Koleji kurmuştur. 2007 yılında 46'sı Asya, 26'sı Kuzey Amerika, 6'sı Afrika ve 4'ü Okyanusya'da olmakla üzere 128 Konfüçyüs Enstitüsü bulunmaktaydı²³. Ayrıca geliştirilen öğrenci değişim programları ve özellikle Güneydoğu Asya ve Afrika'dan gelen öğrencilere verilen burslarla, 2005 yılında 141.000 yabancı öğrencinin Çin'e eğitim amacıyla gelmesi sağlanmıştır. Bu öğrencilerin % 75'i Asya, % 12'si Avrupa, % 9'u Amerika, % 2'si Afrika kökenlidir²⁴. *Foreign Affairs University*'nin kurulması ile de yabancı diplomatlar için üç ay boyunca Çinli diplomat ve profesörler eşliğinde formasyon staj programı başlatılmış, böylece geleceğin politika belirleyicilerinin gözünde olumlu bir Çin imajı oluşturulması amaçlanmıştır.

Çin, kamu diplomasisi çalışmalarında kültüründen de yararlanmaktadır. *Crouching Tiger, Hidden Dragon, Hero* gibi filmler, Bruce Lee, Jet Li, Gang Li, Zhang Ziyi gibi oyuncular, besteci Tan Dun ve piyanist Lang Lang, Edebiyat Nobel Ödülünü kazanan Gao Xinjian, ressam Fang Lijun tüm dünyada tanınmaktadır. Öte yandan Çin mutfağı, Çin astrolojisi, geleneksel Çin tıbbı, akupunktur, Dragon Festivali gibi kültürel çekicilik öğelerinden de yararlanılmaktadır. Çin kamu diplomasisini besleyen bir diğer unsur tarihsel öğelerdir. Örneğin Çin'in en büyük amirali olarak tarihe geçen Müslüman denizci Zheng He'nin Afrika'ya yaptığı seferlerde kolonyalist olmayan politika izlemesi, 1955'deki Bandung Konferansı sırasında Çin'in Afrika kıtasına destek vermesi gündeme getirilerek Batılı ülkeler ve Rusya'nın aksine sömürgeci bir politika izlenmediğini vurgulanmaktadır.

Pekin, önde gelen kamu diplomasisi araçlarından medyaya da büyük önem vermektedir. *Voice of America* benzeri *China Radio International* 43 dilde yayın yapmaktadır²⁵. Çin haber kanalı *Xinhua*, İngilizce dilinde de yayın gerçekleştirmektedir. Çin Devlet Televizyonu uydu

²² *Idem.*, Çin'in Yeni Güvenlik Anlayışı ve Politikası, *Stratejik Öngörü*, Sayı 4, 2005, s. 104

²³ Ingrid d'HOOGHE, *op.cit.*, p.29

²⁴ *Ibid.*, p.30

²⁵ Joshua KURLANTZIC, *op.cit.*, p.3

aracılığıyla tüm dünyaya ulaşmaktadır. Ayrıca internet olanaklarından da etkin biçimde faydalanılmaktadır. Enformasyon Ofisi'nin kontrolünde kamu diplomasisine katkıda bulunacak pek çok Çince web sayfası hazırlanmakta, bu sayfalar Çin dili ve kültürü hakkında bilgilere, Çin ile ilgili güncel haberlere, resmi bilgilere veya Tibet Bölgesi, 2008 Olimpiyat Oyunları gibi spesifik konulara ulaşmaya imkan sağlamaktadır.

Kamu diplomasisi çalışmalarında, düzenlenen etkinlikler ve forumlar da yadsınamaz bir etkiye sahiptir. Bunu göz önünde bulunduran Çin, önemli etkinliklere ev sahipliği yapmak için yoğun çaba sarf etmektedir. Çin, 1990'larda Asya Oyunları ve Birleşmiş Milletler Uluslar arası Kadın Konferansı'na, 2001'de Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği(APEC) Zirvesi'ne, 2008'de Olimpiyat Oyunları'na, son olarak da Şanghay Dünya Fuarı'na ev sahipliği yapmıştır. Bu etkinliklerin yanı sıra pek çok uluslar arası forumun organizasyonunu yapmıştır. Bunlar arasında en bilineni, Davos Ekonomik Forumu'nun Çin versiyonu kabul edilen ve Asyalı politikacılar ile iş çevrelerini bir araya getiren Boao Forumu'dur. Ayrıca daha küçük çapta pek çok etkinlik Pekin tarafından organize edilmektedir: Berlin'de Çin Kültürü Haftası (2001), Fransa'da Çin Kültürü Yılı (2004), Washington'da Çin Festivali (2005), Rusya'da Çin Yılı (2007)...

Ayrıca Çin, özellikle Afrika'daki barış koruma operasyonlarında da görünür olmaya başlamıştır: Sudan'da UNMIS, Batı Sahra'da MINURSO, Fildişi Kıyıları'nda UNOCI, Etiyopya-Eritre'de UNMEE, Liberya'da UNMIL, Kongo'da MONUC... Bu operasyonlardaki Çin varlığı, sorumlu ülke imajına katkıda bulunurken şüphesiz Pekin'in bu kıtadaki jeoekonomik ve politik çıkarları için de önem taşımaktadır. Örneğin Liberya'daki operasyona ancak bu ülke Tayvan ile ilgili olarak tek Çin politikasını benimsedikten sonra asker göndermiştir²⁶. Öte yandan her ülkenin bir oya sahip olduğu Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda, Çin ile yakın ilişkilere sahip ülkelerin Japonya'nın olası Güvenlik Konseyi üyeliğini desteklememesi şaşırtıcı olmayacaktır.

Öte yandan deniz haydutluğu olaylarının büyük bir artış gösterdiği Somali açıkları ve Aden Körfezi'nin güvenliğini sağlamak amacıyla Çin Halk Cumhuriyeti, bölgeye üç gemiden oluşan bir filo göndermiştir. Çin'in modern tarihinin ilk deniz aşırı deniz misyonu olması nedeniyle bu açılım önem taşımaktadır. Çin'in saygın düşünce kuruluşlarından Çin Çağdaş Uluslararası İlişkiler Enstitüsü Araştırmacısı Li Wei bu gelişmeyi, Çin'in artan iktisadi ve

²⁶ B. THOMPSON, "Beijing's Participation in UN Peacekeeping Operations" *ChinaBrief*, Vol V, Issue 11, 10 May 2005

askeri gücü ile birlikte dünya barışı ve güvenliğinin korunmasında daha büyük bir rol oynamak istediği konusunda uluslararası topluma verdiği güçlü bir siyasi mesaj olarak yorumlamıştır²⁷.

Joseph Nye'a göre, "Silahlı kuvvetler de yumuşak gücün oluşturulmasında önemli bir rol oynayabilir. Sert güç yeteneğinin oluşturduğu güç aurasının yanı sıra, barış zamanlarında silahlı kuvvetlerin, diğer ülkelerle çok sayıda değişim, ortak tatbikat ve yardım programları vardır."²⁸ Bu bağlamda Çin Ulusal Savunma Üniversitesi farklı uluslardan pek çok askeri personeli bir araya getirmektedir. Çin, 15'ye yakın ülke ile askeri ilişkiler kurmuş ve 100'e yakın ülkeye askeri ataşeler göndermiştir²⁹. Kuşkusuz bu politika, ataşelerin gönderildiği ülkenin askeri kapasitesi ve kurumları hakkında bilgi sahibi olmayı da kolaylaştıran bir etkidir. Ayrıca Çin, ABD'yi örnek alarak (ABD'nin *Global Fleet Station* programı) Ocak 2009'da 10.000 tonluk bir hastane-gemiyi, insancıl müdahale amaçlı olarak Asya'ya konuşlandırmıştır. Bazı uzmanlar bu geminin olası bir Tayvan çatışması esnasında medikal destek amaçlı kullanılmasının planlandığını öne sürmektedir³⁰.

Gelişmekte olan ülkelere yönelik ekonomik yardımlar da Çin kamu diplomasisinde büyük önem taşımaktadır. Ekonomik büyümeye bağlı olarak Çin'in dış yardımları da önemli oranda artmıştır. Örneğin 2006 yılındaki dış yardım miktarı 1,1 trilyon dolara yükselmiştir³¹. Bu bütçenin 5 milyar doları Afrika kıtasına ayrılmış ve yaklaşık 30 ülkenin 1,5 milyar dolarlık borcu da silinmiştir³². Ayrıca Pekin 2002 yılında Afganistan'daki yeniden inşa faaliyetlerine 150 milyar dolarlık, 2005 yılında da Hint Okyanusu'ndaki tsunamiden zarar gören ülkelere 83 milyar dolarlık yardımda bulunmuştur³³.

Latin Amerika ülkeleri ile de ilişkilerini ilerletmek için yoğun çaba sarf eden Çin, Surinam gibi yoksul ülkelere karşılıksız yardımlarda bulunurken, Brezilya, Venezuela, Küba gibi ülkelerle ticaret hacmini genişletmek gayretindedir. OECD'nin 2008 rakamlarına göre Çin'in

²⁷ "Sailing to Strengthen GlobalSecurity,"People'sDaily,26Aralık2008, Bkz. www.english.people.com.cn/90001/90776/90786/6562488.html (erişim 24 Mayıs 2010)

²⁸ Joseph NYE, *op.cit.*, s.115

²⁹ P. BROOKES, "China's Influence in the Western Hemisphere", Heritage Lectures, No.873, 19 April 2005

³⁰ C. O'BRIEN, "China tries soft power with aid ship", Washington Times, 26 January 2009

³¹ "No Time Like the Present, Survey of China", *The Economist*, 25 March 2006

³² Laurent DELCOURT, « La Chine en Afrique: avantages ou inconvénients pour le développement ? », *Centre Tricontinental*, Avril 2008

³³ *Ibid.*

Latin Amerika ile ticaretinin boyutu 140 milyar dolara civarındadır³⁴. Bölge ülkelerindeki komünist ve sosyalist partiler ile iyi ilişkilere sahip Çin için Latin Amerika bölgesinin önemi sahip olduğu petrol ve enerji kaynaklarından ileri gelmektedir. Bir diğer önemli husus da dünyada Tayvan'ı tanıyan 20'ye yakın ülkenin 12'sinin bu bölgedeki ülkelere olması (El Salvador, Dominik Cumhuriyeti, Kosta Rica, Paraguay ...) ve Çin'in Tayvan'ı izolasyon politikası adına bu durumun önem arz etmesidir.

Dünyanın farklı ülkelerine yayılmış Çin diasporası da kamu diplomasi açısından önem taşımaktadır. Pekin, özellikle *Huaren* denilen, son 150 yılda Çin'den Güneydoğu Asya ülkelerine göç etmiş ama Çin'le hala bağı olan Çin kökenli nüfus ile tarihi ve kültürel bağlarını güçlü tutmaya çalışmaktadır³⁵. Güneydoğu Asya ülkelerinde yaşayan Çin diasporası, Singapur nüfusunun % 78'ini, Malezya'nın % 30'unu, Brunei'nin % 15'ini, Tayland'ın % 10'unu, Endonezya'nın % 4'unu oluşturmaktadır³⁶. Ciddi bir ekonomik güce sahip Çin diasporası, bulunduğu ülkede önemli bir baskı grubu oluşturmaktadır. Çin diasporası Batı'da da özellikle ABD, Kanada, İngiltere ve Fransa'da yaşamaktadır.

Çin Kamu Diplomasinin Limiti

Etkin bir kamu diplomasisi süreci başlatmış olan Çin, bu sürecini sınırlandıracak pek çok faktörle karşı karşıyadır. Öncelikle Pekin'in diktatör yönetimlere sahip ülkelerle sıkı ticari ve siyasi ilişkiler kurması yumuşak gücünü azaltan bir etmendir. Haziran 2005'te Çin, sıkı ilişkiler kurduğu Zimbabve Başkanı Mugabe'yi ağırlarken Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan, Mugabe'nin uygulamaya koyduğu kentsel tahliye programının ne kadar adaletsiz olduğundan söz etmekteydi³⁷. 2004 yılında Batılı ülkelerin Darfur sorunu nedeniyle Sudan'a uyguladığı yaptırımlara rağmen Çin, toplam petrol ithalatının %5'ini bu ülkeden sağlayarak mevcut yönetime dolaylı da olsa destek vermiştir³⁸.

³⁴ Anne CHEYVIALLE, "Chine et Amérique latine sont très liées", *Le Figaro*, 16 Avril 2010

³⁵ Sabine SCIORTINO, "Diaspora et nation: un rapport problématique", *CERI-Science Po*, 2004, p. 9

³⁶ Ying Qing QIAO, Lijuan YIN et Pierre SIMON, "La diaspora chinoise" Bkz.

dcf.blogspot.com/list/analyse/diaspora_chinoise.ppt (erişim 23 Mayıs 2010)

³⁷ , Secretary-General Calls for Immediate Halt to Evictions, Demolitions in Zimbabwe, Saying Envoy's Report Confirms Catastrophic Injustice, *United Nations Information Service*, 25 July 2005 Bkz.

www.unis.univie.ac.at/pressrels/2005/sgsm10012.html (erişim 23 Mayıs 2010)

³⁸ Abraham MCLAUGHLIN, "A Rising China Counters US Clout in Africa", *Christian Science Monitor*, 30 March 2005

Çin'in bu tür otoriter rejimlere yönelik desteği, bu ülkelerdeki demokratikleşme ve iyi yönetim çalışmalarını olumsuz etkilemektedir. Kamboçya Muhalefet Partisi, baskıcı bir politika izleyen iktidar partisinin Çin tarafından desteklendiğini ve Çin politikalarını eleştiren gazetecilerin de Çin Büyükelçiliğinin baskısı altında olduğunu belirtmektedir³⁹.

Ayrıca Tayvan sorunu ile ilgili olarak Çin'in gerektiğinde güç kullanmaktan çekinmeyeceğine ilişkin açıklamaları, Tibet ve Sincan Uygur Bölgesi'ndeki insan hakları ihlalleri uluslararası toplumun tepkisine neden olmaktadır.

Uluslar arası araştırmalar Çin'in imajının ülkeden ülkeye değiştiğini göz önüne sermektedir. Bununla birlikte 2007'de *Program on International Policy Attitudes*'ün yaptığı araştırma Çin hakkında olumlu düşüncelerin daha fazla olduğunu göstermiştir. Afrika ve Orta Doğu ülkeleri daha olumlu düşüncelere sahipken Avrupa ülkeleri ve ABD daha negatif düşüncelere sahiptir⁴⁰. *BBC World*'ün gerçekleştirdiği bir araştırmada da katılımcıların %70'i Çin'deki demokrasi eksikliğini, nüfus artışı, bürokrasi ve siyasi yozlaşmayı dile getirmiştir⁴¹.

Ancak üzerinde hassasiyetle durduğu etkin kamu diplomasisi çalışmalarının, Çin'in tanıtımına ve olumlu imajına katkıda bulunduğu şüphe götürmez bir gerçektir. Ekonomik gelişmişlik dışında Çin'in olumlu imajı, yaptığı önemli miktarlardaki kalkınma yardımlarına, sömürgeci bir geçmişe sahip olmamasına, çok kutuplu bir düzeni savunmasına, kültürüne, yabancı öğrencilere sunduğu olanaklara, iletişim teknolojisini verimli kullanmasına ve uluslararası kuruluşlarda daha görünür olmasına bağlıdır. Tartışılmaz ekonomik gücünü yumuşak güç ile tamamlamak isteyen Çin'in kamu diplomasisi çalışmalarının ileride de artarak süreceğini söylemek yanlış olmayacaktır.

KAYNAKÇA

BROOKES, P., "China's Influence in the Western Hemisphere", Heritage Lectures, No.873, 19 April 2005

³⁹ Joshua KURLANTZIC, *op.cit.*, p.5

⁴⁰ Rapor için Bkz. www.worldpublicopinion.org/pipa/pdf/mr07/BBC_ViewsCountries_Mar07_pr.pdf (erişim 20 Mayıs 2010)

⁴¹ Rapor için Bkz. www.bbc.co.uk/pressoffice/bbcworld/Worldstories/pressreleases/2006/05_may/emerging_giants.shtml (erişim 21 Mayıs 2010)

CHEN, Qimao, “Çin’in Yeni Güvenlik Anlayışı ve Politikası”, *Stratejik Öngörü*, Sayı 4, 2005

CHEYVIALLE, Anne, “Chine et Amérique latine sont très liées”, *Le Figaro*, 16 Avril 2010

D’HOOGHE, Ingrid, “The rise of China’s public diplomacy”, *Netherlands Institute of International Relations*, July 2007

DELCOURT, Laurent, « La Chine en Afrique: avantages ou inconvénients pour le développement ? », *Centre Tricontinental*, Avril 2008

FRENCH, Howard, “China Moves Toward Another West, Control Asia”, *New York Times*, 28 March 2004

GLASER, Bonnie and Phillip SAUNDERS, “Chinese Foreign Policy Research Institutes: Evolving Roles and Increasing Influence”, *The China Quarterly*, No.171, September 2002

KAPLAN, Robert, “Sometimes, Autocracy Breeds Freedom”, *New York Times*, 28 June 1998

KURLANTZIC, Joshua, “China’s Charm: Implications of Chinese soft power”, *Carnegie Endowment*, No. 47, June 2006

LUM, Thomas, Wayne WORISSON and Bruce VAUGHN, “China’s Soft Power in Southeast Asia”, *Congressional Research Service*, 4 January 2008

MCGIFFERT, Carola (ed.), “Chinese Soft Power and Its Implications for the United States”, Centre for Strategic and International Studies, March 2009

MCLAUGHLIN, Abraham, “A Rising China Counters US Clout in Africa”, *Christian Science Monitor*, 30 March 2005

NYE, Joseph, *Yumuşak Güç*, Ankara, Elips Kitap, 2005

O’BRIEN, C., “China tries soft power with aid ship”, *Washington Times*, 26 January 2009

POTTER, Evan, « Canada and the New Public Diplomacy », *Netherlands Institute of International Relations*, 2002

RAMO, Joshua Cooper, “The Beijing Consensus”, *Foreign Policy Center*, London, 2004

SCIORTINO, Sabine, “Diaspora et nation: un rapport problématique”, *CERI-Science Po*, 2004

SHERIDON, Greg, “Chinese Model Passes the Test”, *The Australian*, 25 August 2005

THOMPSON, B., “Beijing’s Participation in UN Peacekeeping Operations” *ChinaBrief*, Vol.V, Issue 11, 10 May 2005